

Opstellers: André de Baerdemaeker, Els Kwaks & Peter Milders

Betreft: Bestuurlijk jaarverslag Stichting Vogelklas Karel Schot 2021

Inleiding

Vogelklas Karel Schot is een opvangcentrum voor zieke, gewonde en anderszins hulpbehoevende wilde vogels en zoogdieren. Dit jaarverslag biedt een overzicht van de belangrijkste prestaties en activiteiten van de Vogelklas in het jaar 2021.

De Vogelklas had in het verslagjaar te maken met drie constanten. Allereerst steeg wederom het aantal opgevangen dieren, net als de voorgaande jaren. Daarnaast had de Vogelklas ook dit jaar weer te kampen met de coronapandemie en met de herhaaldelijk terugkerende vogelgriep. Niet alleen vergden beide virussen veel extra inspanning van de toch al drukbezette medewerkers, het belemmerde de Vogelklas ook om het publiek op het terrein te ontvangen.

Organisatie

Bestuur

Stichting Vogelklas Karel Schot valt onder de verantwoordelijkheid van een bestuur. Aan het einde van het verslagjaar bestond het bestuur uit zeven bestuurders. Voorzitter van het bestuur is al vele jaren André De Baerdemaeker, ecooloog bij Bureau Stadsnatuur. Penningmeester, ook al vele jaren, is Martin Frank, functionaris gegevensbescherming LUMC. Secretaris is Peter Milders, recruiter van juristen bij Voxius. Algemene bestuursleden zijn Loes Oorsprong, voormalig dierenarts, Anja Melis (geen hoofdbetrekking) en Monique Franssen, freelance communicatieadviseur. Omdat Martin Frank aangaf dat hij in 2022 als bestuurslid zal terugtreden, is het bestuur op zoek gegaan naar een vervanger. Die is gevonden in de persoon van Pieter van der Kloet, voormalig financieel directeur in het bedrijfsleven. Hij zal geleidelijk de taken van Martin overnemen.

Staf

De Vogelklas heeft in het verslagjaar zes betaalde medewerkers in dienst. Monique de Vrijer is beheerder sinds 2008. Zij is samen met het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor de uitvoering van het gestelde beleid en leidt het operationele deel van de Vogelklas.

In februari 2021 is Anne Marjolein Pink aangetreden als assistent-beheerder. Haar taak is met name om de administratieve processen in goede banen te leiden. Ragna Marckmann is hoofd diervoorzorging. Zij is verantwoordelijk voor de veterinaire zorg aan de dieren, stelt behandelplannen op en controleert het herstel. Daarnaast is zij medeverantwoordelijk voor scholingstrajecten en de begeleiding van stagiairs. Eline Konijnenburg is als diervoorzorgster verantwoordelijk voor de afdeling buitenverblijven. Zij wordt sinds mei 2021 bijgestaan door Valentijn Zajdenband en Marissa Hoogendoorn die als diervoorzorgers actief zijn. In het verslagjaar is diervoorzorgster Ewout Rorije uit dienst getreden. In het broedseizoen zijn daarnaast drie betaalde vakantiekrachten in tijdelijke dienst genomen om de toestroom van jonge vogels goed het hoofd te kunnen bieden.

Vrijwilligers

Al een aantal jaren is het aantal vrijwilligers stabiel. Het schommelt rond de 120. De meeste vrijwilligers zijn actief als asielmedewerkers. In het voorjaar en de zomer worden daarnaast de zogeheten 'voedermoeders' ingezet als ondersteuning bij het voeren van verweesde jonge vogels. Dit jaar is de werving tijdig ingezet, zodat bij aanvang van het broedseizoen 46 voedermoeders en -vaders van start konden. Hiervan stopten 13 vrijwilligers weer na het hoogseizoen en 33 vrijwilligers zijn gebleven als reguliere diervoorzorgster. Met nadruk is in 2021 ook aandacht besteed aan de scholing van de nieuwe voedermoeders. Dit gebeurde in een drietal digitale sessies. Ook is op een speciaal daarvoor ingerichte webpagina werkdocumentatie beschikbaar gesteld. In december 2021 is een eerste digitale bijeenkomst georganiseerd voor vrijwilligers die belangstelling hebben om zich verder te specialiseren in de verzorging van vleermuizen. Het aantal vleermuizen is de laatste jaren steeds meer toegenomen, waardoor het zeer nodig is dat meer vrijwilligers hiermee kunnen omgaan. Verder speelt de vogelgriep een steeds grotere rol in hoe de vrijwilligers hun werkzaamheden verrichten. De vaste medewerkers

proberen de vrijwilligers zoveel mogelijk te ontzien als het gaat om de nare consequenties van de vogelgriep. In beginsel komt het merendeel van de vrijwilligers niet in contact met besmette vogels, maar blijft staan dat vrijwilligers uiterst zorgvuldig moeten omgaan met persoonlijke beschermingsmiddelen om besmetting van personen en/of dieren in de Vogelklas te voorkomen. Ook moeten alle hokken en materialen doorlopend worden gedesinfecteerd. De vrijwilligers werden via nieuwsbrieven op de hoogte gehouden van de stand van zaken in de Vogelklas. Tot slot is vermeldenswaardig dat het gehele jaar is gewerkt conform de landelijke coronamaatregelen.

Stagiairs

Jaarlijks worden ten minste tien stageplaatsen aangeboden. In 2021 zijn in totaal veertien van deze beschikbare plaatsen ingevuld. Nieuwe stagiaires nemen zelf contact op. Hiervoor worden geen wervingsactiviteiten ontplooid. Hieruit blijkt dat opleidingen en stagiaires de Vogelklas een unieke leeromgeving is, waar studenten vele vogelsoorten van dichtbij kunnen zien en verzorgen.

Opvang vogels en zoogdieren

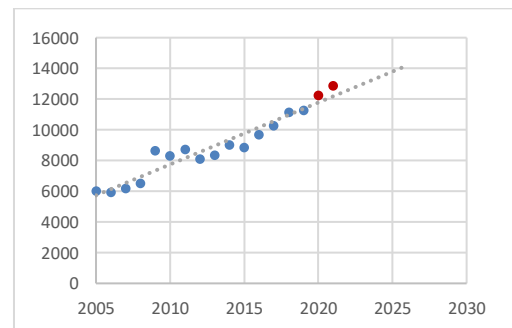
Opvangtotalen

In 2021 heeft de Vogelklas in totaal 12.864 dieren opgevangen (bijlage 1); meer dieren dan ooit tevoren. De trend in de jaarlijkse groei van patiënten blijft daarmee onverminderd doorgaan (figuur 1). De Vogelklas ving 11.727 wilde vogels op, verdeeld over 115 soorten, waaronder een roodhalsfuut (die op de dag van binnenkomst al bezweek), drie ijsvogels, twaalf slechtvalken, een nest met zes jonge boomklevers, en verscheidene verzwakte zeevogels, waaronder Noordse stormvogels, drieteenmeeuwen en een stormvogeltje. Daarnaast werden 887 tamme dieren tijdelijk opgevangen, voornamelijk sier- en postduiven, afgedankte kippen, ontsnapte kooivogels en een paar tamme konijnen. Deze tamme dieren leggen een significant beslag op de opvangcapaciteit van de Vogelklas die eigenlijk bedoeld is voor wilde dieren. Onder de 250 wilde zoogdieren zijn enkele spectaculaire soorten te melden. Naast 14 bunzingen en twee steenmarters waren het vooral de vleermuizen (in totaal 216 stuks) die de show stalen. Maar liefst vijf tweekleurige vleermuizen kwamen in de opvang terecht.

Een aantal daarvan is met een zender van de universiteit van Wageningen losgelaten als bijdrage aan een lopend onderzoek. Medewerkers van de Vogelklas zagen voor het eerst een franjestaart die van een opvangcentrum in Gouda werd overgenomen. Het dier kwam uit een vrachtwagen uit Limburg en is in samenwerking met Vleermuiswerkgroep Nederland weer in Limburg losgelaten. Ook nieuw waren twee bosvleermuizen, een nieuwe soort voor de regio, en een heuse vale vleermuis. Dit is de grootste vleermuis van Nederland en zeer zeldzaam in het westen van Nederland. Zowel de bosvleermuizen als de vale vleermuis konden in goede conditie weer worden losgelaten.

Ontwikkelingen

Het aantal op te vangen dieren in Rotterdam kent al jaren een stijgende trend. De groei beslaat jaarlijks ongeveer 5% (figuur 1). De capaciteit van de Vogelklas, zowel in ruimte als in menskracht wordt hiermee tot het uiterste belast en zelfs overschreden. De Vogelklas dient meer balans te brengen in het aantal.

Figuur 1. Jaarlijks aantal opgevangen dieren in 2005-2021 en de trendlijn met prognose tot 2025.

Herkomst dieren

In bijlage 2 is te zien uit welke gemeentes de dieren in de Vogelklas afkomstig zijn. Van 11.665 vogels is de herkomstgemeente bekend. De Vogelklas ontving vogels uit 45 (van de 52) Zuid-Hollandse gemeentes. De voornaamste leverende gemeente is Rotterdam met 4147 exemplaren (35,6% van de vogels met bekende herkomst). In relatieve zin daalt het aandeel van Rotterdam ten opzichte van de andere gemeentes jaarlijks met ongeveer 1,5%. Op de tweede plaats volgt Dordrecht met 1009 vogels (8,7%). Het aandeel van gemeente Dordrecht is fors en neemt jaarlijks toe met 1%. Als derde en vierde in de lijst

staan gemeenten Hoeksche Waard en Nissewaard genoteerd met resp. 852 (7,3%) en 574 (4,9%). Deze vier gemeentes voorzien jaarlijks in meer dan 5% van de toestroom naar de Vogelklas. Van deze vier voorziet alleen gemeente Rotterdam in een substantiële financiële bijdrage. Alle andere gemeentes scoren vrijwel altijd lager dan 5% (bijlage 2).

Oorzaken

De voornaamste oorzaken van binnenkomst zijn traditiegetrouw 'jong en verweesd', 'botsing met een object of het verkeer' en 'gebeten door een kat' (Bijlage 4). In 2021 kwam vogelgriep daarbij als belangrijke factor. Er kwamen 133 vogels binnen met verdachte verschijnselen. Van 60 vogels kon een diagnose in het laboratorium worden gesteld. Hiervan testte 53% positief voor H5N1 of H5N8. Daarnaast is het waarschijnlijk dat ook vogels zijn binnengebracht zonder verschijnselen maar die wel besmet waren met het virus. Daarom heeft de Vogelklas in 2021 gewerkt met extra quarantainemaatregelen voor watervogels en andere risico-soorten. Dit had weerslag op de opvangcapaciteit en de werkdruk voor medewerkers. Het ziet ernaar uit dat de vogelgriep iedere winterperiode een vast verschijnsel zal blijven.

Tabel 1. Vogels met verschijnselen van vogelgriep in 2021.

Soort	Aantal
Brandgans	28
Drieteenstrandloper	1
Fuut	1
Grauwe Gans	10
Grote Canadese Gans	3
Kauw	1
Knobbelzwaan	40
Kokmeeuw	5
Krakeend	2
Meerkoet	1
Nijlgans	6
siergans	2
Stormmeeuw	1
Wilde Eend	31
Zilvermeeuw	1
Totaal	133

Behandelresultaat

Niet alle dieren in de Vogelklas konden worden behandeld. Voor 204 vogels bleek opvang niet noodzakelijk. Zij werden direct weer in vrijheid gesteld. De Vogelklas heeft 5570 wilde vogels behandeld. Van deze vogels konden 2821 exemplaren weer in vrijheid worden gesteld. Het gaat om een succesratio van 51%, een percentage dat iets (2%) hoger is dan in het voorgaande jaar. Andere dieren stierven in de Vogelklas, of werden alsnog geëuthanaseerd wanneer bleek dat een behandeling na enige tijd niet aansloeg. Daarnaast is een deel van de vogels overgeplaatst naar andere opvangcentra (bijvoorbeeld voor specialistische zorg) of naar een organisatie voor de opvang van gedomesticeerde vogels wanneer dat gepast was.

Educatie & P.R.

Educatie en P.R. was in 2021 lastig. Corona en de vogelgriep bleven de PR-commissie parten spelen. Zo is de jaarlijkse open dag niet georganiseerd, omdat begin juni een uitbraak van de vogelgriep speelde.

De PR-commissie heeft met enkele vrijwilligers geëxperimenteerd met het aanbieden van online presentaties, maar de belangstelling daarvoor was gering.

Presentaties

Medewerkers van de Vogelklas hebben in het verslagjaar dertien presentaties gegeven. Deze vonden met name plaats vanaf september. Afgesproken is dit jaar om de staf te ontlasten dat zij de vakinhoudelijke presentaties blijven geven, maar dat de meer algemene presentaties bijvoorbeeld aan scholen worden opgepakt door ervaren vrijwilligers die ook rondleidingen geven.

Rondleidingen

In juli 2021 zijn de rondleidingen, nadat te vogelgriep weer verminderde, opgepakt. Dat ging vliegend van start met een serie schemerrondleidingen in augustus. Deze werden aangekondigd op Facebook en de belangstelling was groot.

In november, december stonden nog vijf schemerrondleidingen gepland en in de kerstvakantie een drietal kerstrondleidingen. Deze konden niet worden georganiseerd door de vogelgriep en corona. Daarmee is het totaal aantal rondleidingen in 2021 blijven steken op twaalf.

Media

De belangstelling van de media was in 2021 vrij stabiel. Concrete aanleidingen om de pers op te zoeken, bleken goed te werken.

Zo kwam door de aanhoudende koude eind januari begin februari 2021 de ene onderkoelde vogel na de ander bij de Vogelklas binnen. In samenwerking met de gemeente publiciteit is vervolgens de publiciteit gezocht om de toestroom van dieren wat in te dammen.

Vooraf individuele vogelverhalen werden snel opgepikt. Zo was het eerste manke jonge mereltje in het voorjaar goed voor wat publiciteit. Ook een jonge slechtvalk die zijn eerste testvlucht van het Erasmusziekenhuis niet goed wist te beëindigen, wist in juni De Telegraaf te halen.

In november dook een oude bekende na tien jaar weer op in de Vogelklas, een geringde knobbelzwaan. De berichtgeving hierover op Facebook werd direct opgepakt door de media.

Financiën

De financiële verantwoording is uitgewerkt in Jaarrekening 2021 – Stichting Vogelklas Karel Schot. Deze is opgesteld door Rijnraad BV. In dit rapport zijn onder meer de financiële positie, de balans, de staat van baten en lasten en de toelichtingen daarop opgenomen en voorzien van een accountantsverklaring.

De Vogelklas heeft een negatief resultaat van circa €118.000,- opgedaan. Dit is het gevolg van investeringen in personeel en faciliteiten, alsmede in een toegenomen gebruik van middelen dat niet alleen een gevolg is van het toenemend aantal dieren, maar ook van de landelijke uitbraak van vogelgriep en de aanhoudende corona-maatregelen. Meer details zijn te vinden in het genoemde rapport.

Samenwerkingsverbanden

De Vogelklas is voor haar bestaan afhankelijk van de steun van diverse organisaties, instellingen en overheden.

Ook Dierenbescherming Rijnmond is een vaste steun en toeverlaat voor de Vogelklas. De meldkamer zorgt ervoor dat honderden dieren naar de Vogelklas worden vervoerd en de dierenambulances van Dierenbescherming bezorgen een groot deel van de patiënten naar het Afrikaanderplein. In Dordrecht

werkt de Vogelklas nauw samen met Dierenzorgcentrum Louterbloemen, waar men een vooropvang en dierenambulance faciliteert, zodat gewonde dieren vanuit regio Drechtsteden efficiënt in Rotterdam terechtkomen.

De Vogelklas kent daarnaast een nauwe samenwerking met een aantal vogelopvangcentra in de regio, maar ook daarbuiten. Vooral met Vogelopvang De Wulp in Den Haag is er een nauwe praktische samenwerking.

Ook is er een nauwe samenwerking ontstaan tussen Stichting Dierenlot, Wildopvang.nl en de Vogelklas. In gezamenlijkheid werken we aan belangenbehartiging voor wildopvangcentra in Nederland door in gesprek te treden met het Ministerie van LNV, de NVWA en andere overheden. In samenwerking met SONRESPONS en Sea Alarm draagt de Vogelklas bij aan gesprekken die met Rijkswaterstaat gevoerd worden over de afhandeling van met olie besmeurde vogels in Nederland. De Vogelklas ervaart deze samenwerkingen als zeer prettig en uitermate waardevol.

De afdeling Virologie van het Erasmus MC mag hier niet onvermeld blijven. Dankzij de expertise en hulp van deze wetenschappers kan de Vogelklas zich beter van haar taken kwijten, met name in tijden van vogelgriep. Met name Thijs Kuiken en Lineke Begeman zijn wij veel dank verschuldigd.

De Vogelklas werkt verder samen met meerdere onderzoeksinstituten en kennisinstellingen om kennis en kunde te delen. Ten behoeve van onderzoek is materiaal en informatie geleverd aan Naturalis Leiden, Dutch Wildlife Health Center, Universiteit Utrecht, Universiteit Wageningen, het Nederlandse Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW), Natuurhistorisch Museum Rotterdam, Erasmus Medisch Centrum, de Zoogdiervereniging, Vleermuiswerkgroep Nederland. Daarnaast is informatie gedeeld met GGD-Rotterdam, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), de Dierenpolitie, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Stadsbeheer Rotterdam, het Ministerie van LNV, Rijkswaterstaat en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Dankwoord

In 2021 heeft de Vogelklas haar faciliteiten kunnen uitbreiden. In februari schonk TBI een bouwkeet die in gebruik is genomen als kantine voor de vrijwilligers. Dierenlot maakte met een gulle Droomcheque mogelijk dat een reeks buitenverblijven kon worden aangebouwd.

De Vogelklas spreekt verder graag haar dank uit richting alle dierenambulances, opvangcentra, hulpdiensten, ambtenaren, bestuurders, media, bedrijven, fondsen, inzamelaars,

donateurs, vrijwilligers en het publiek die het werk van de Vogelklas op enigerlei wijze ondersteunen.

Gemeente Rotterdam verleent de Vogelklas al jaren een prestatiesubsidie die voor de Vogelklas financieel onmisbaar is. Ook gemeente Lansingerland kent de Vogelklas met ingang van 2021 een subsidie toe. De Vogelklas is beide gemeentes hiervoor zeer erkentelijk.

BIJLAGE 1. Opgevangen dieren in 2021

WILDE VOGELS	11.727		
Aalscholver	42	Roodborst	38
Appelvink	2	Roodhalsfuut	1
Baardman	2	Scholekster	62
Beflijster	2	Slechtvalk	12
Bergeend	2	Smient	1
Blauwe Reiger	105	Sperwer	9
Boerenzwaluw	47	Spreeuw	117
Bokje	2	Staartmees	6
Bonte Vliegenvanger	3	Stadsduif	1493
Boomkruiper	6	Steenuil	2
Boomvalk	2	Stormmeeuw	57
Bosuil	11	Stormvogeltje	1
Braamsluiper	1	Tapuit	1
Brandgans	40	Tjiftjaf	9
Bruine kiekendief	3	Torenavalk	28
Buizerd	90	Tuinfluit	1
Dodaars	1	Turkse Tortel	848
Drieteenmeeuw	2	Vink	36
Drieteenstrandloper	1	Visdief	11
Ekster	445	Vuurgoudhaan	1
Fazant	21	Waterhoen	216
Fuut	68	Waterral	3
Gaai	53	Watersnip	10
Gekraagde Roodstaart	1	Wespendief	1
Gierzwaluw	150	Wilde Eend	618
Goudhaan	4	Winterkoning	23
Goudvink	1	Wintertaling	1
Grasmus	1	Witgat	1
Graspieper	3	Witte Kwikstaart	23
Grauwe Gans	156	Wulp	1
Groene Specht	15	Zanglijster	99
Groenling	11	Zeekoet	8
Grote Bonte Specht	50	Zilvermeeuw	288
Grote Canadese Gans	35	Zwarte Kraai	312
Grote Lijster	1	Zwarte Mees	2
Grote Mantelmeeuw	8	Zwarte Roodstaart	1
Grutto	1	Zwartkop	18
Halsbandparkiet	194	Zwartkopmeeuw	1
Havik	7		
Heggenmus	56	TAMME DIEREN	887
Holenduif	11	Geelwangschildpad	2
Houtduif	1660	Hamster	1
Houtsnip	219	Kanarie	1
Huismus	247	Kip	63
Huiszwaluw	37	Konijn	2
Ijsvogel	3	Postduif	334
Jan-van-gent	6	Sierduif	266
Kauw	643	Siereend	129
Keep	2	Sierhoender	17
Kerkuil	17	Siergans	23
Kievit	2	Sierzwaan	2
Kleine Karekiet	16	Tropische vogel	47
Kleine Mantelmeeuw	534		
Kleine Plevier	1	WILDE ZOOGDIEREN	250
Kleine Rietgans	1	Bosmuis	1
Kneu	1	Bosvleermuis	2
Knobelzwaan	540	Bunzing	14
Koekoek	2	Dwergvleermuis onbekend	3
Kokmeeuw	194	Egel	10
Kolgans	4	Franjestaart	1
Koolmees	196	Gewone dwergvleermuis	117
Koperwiek	8	Gewone grootoorvleermuis	3
Krakeend	39	Haas	1
Kramsvogel	1	Hermelijn	1
Kuifeend	52	Laatvlieger	10
Lepelaar	4	Rosse Vleermuis	1
Meerkoet	532	Ruige dwergvleermuis	72
Merel	434	Steenmarter	2
Nijlgans	152	Tweekleurige vleermuis	5
Noordse Stormvogel	3	Vale vleermuis	1
Oeverloper	1	Veldmuis	2
Pimpelmees	118	Vos	1
Putter	21	Watervleermuis	1
Ransuil	8	Wezel	2
Rietzanger	4		
Ringmus	1	TOTAAL	12.864

BIJLAGE 2 – HERKOMSTGEMEENTES VAN VOGELS IN DE VOGELKLAS 2021

Gemeente	aantal	%
Rotterdam	4.148	35,6
Dordrecht	1.009	8,7
Hoeksche Waard	852	7,3
Nissewaard	574	4,9
Schiedam	430	3,7
Vlaardingen	389	3,3
Capelle aan den IJssel	378	3,2
Zwijndrecht	364	3,1
Goeree-Overflakkee	360	3,1
Barendrecht	329	2,8
Hellevoetsluis	321	2,8
Lansingerland	310	2,7
Ridderkerk	310	2,7
Papendrecht	283	2,4
Krimpenerwaard	232	
Hendrik-Ido-Ambacht	189	
Sliedrecht	164	
Albrandswaard	156	
Den Haag	148	
Brielle	141	
Alblasserdam	132	
Westvoorne	132	
Maassluis	110	
Midden-Delfland	55	
Zuidplas	30	
Molenlanden	18	
Moerdijk	17	
Delft	10	
Hardinxveld-Giessendam	10	
Westland	6	
Leiden	4	
Pijnacker-Nootdorp	4	
Gouda	3	
Voorschoten	2	
Waddinxveen	2	
Zoetermeer	2	
Alphen aan den Rijn	1	
Bodegraven-Reeuwijk	1	
Kaag en Braassem	1	
Leiderdorp	1	
Leidschendam-Voorburg	1	
Noordwijk	1	
Rijswijk	1	
Voorburg	1	
Nieuwkoop	1	
buiten Zuid-Holland	33	
onbekend	944	
Totaal	12.609	

BIJLAGE 3. Behandelsucces van vogels in 2021

Behandeld	5570	
Euthanasie	864	15%
Gestorven	1892	34%
Losgelaten	2822	51%
Niet-behandeld	5578	
Gestorven bij binnenkomst	2791	
Euthanasie bij binnenkomst	3346	
Losgelaten bij binnenkomst	204	
Herplaatst	630	
Nog present op 1 januari 2021	60	

BIJLAGE 4. Oorzaken van binnenkomst van vogels in 2021

Oorzaak	Aantal	percentage van het aantal patiënten (alleen van dieren met bekende oorzaak: 7290 (57.8%); waarden van 1% of lager niet weergegeven)
Jong en verweesd	2424	33,3%
Botsing met object of in het verkeer	1701	23,3%
Gebeten door kat, hond of overige	1313	18,0%
Uitputting	918	12,6%
Verdwaald huisdier	463	6,3%
Verstrikt in draad, touw of zwerfvuil	253	3,5%
Vogelgriep (incl. verdacht)	133	1,8%
Besmeurd of verontreinigd (bv. olie)	123	1,6%
Nest verwijderd bij werkzaamheden	83	1,1%
Mishandeling door mens	12	
Inbeslagname	0	
Overig	25	
Oorzaak onbekend	5186	
Totaal	12.609	